

Bedrijfseconomisch advies natuurinclusief boeren

Vraagstelling

Een melkveehouder uit Weststellingwerf heeft de Landbouw Adviespool benaderd via het agrarisch collectief Elan. Hij wil graag advies over de bedrijfseconomische kant van natuurinclusief boeren. LAP-adviseur Anne Jansma heeft deze case aangenomen.

Achtergrond

Het melkveebedrijf wordt gerund door vader en zoon. Het betreft een gangbaar extensief bedrijf met 60 melkkoeien op 60 hectare op veengrond. Ze zijn volop bezig met maatregelen met betrekking tot natuurinclusieve landbouw:

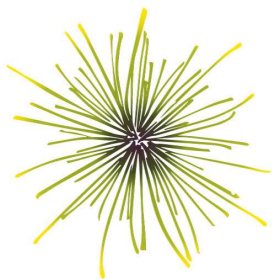
- Extensief en grondgebonden bedrijf (x gve/ha)
- Dag en nacht weiden
- In 2022 geen kunstmest, andere jaren kleine hoeveelheden
- Oud grasland wat niet gescheurd wordt (i.v.m. veenoxidatie)
- Lichte machines voor het landwerk (in eigen beheer)
- 5 ha in agrarisch natuurbeheer (weidevogelbeheer)
- Hoog waterpeil op eigen initiatief (ca. 20 cm onder maaiveld)
- Water bij de drijfmest
- Vee stapel bestaande uit HF, ingekruist met FH en Fleckvieh.
- Vaste mest uit oude Hollandse stal en kalverhokken
- Maatregelen voor ervogels (o.a. steenuil, kerkuil en huiszwaluwen aanwezig)

Hiermee doet het bedrijf al veel inspanningen op het gebied van milieu en landschap en natuur. Deze diensten worden momenteel niet beloond. Samen met de boer is gekeken op welke onderdelen er nog winst te boeken is. Hieronder zullen de mogelijkheden worden toegelicht:

Doordat er weinig tot geen kunstmest wordt gebruikt is de voederwaarde van de kuil aan de lage kant (820 VEM). Zijn er mogelijkheden om dit te verhogen?

De boer had zelf het idee om Engels raaigras, timothee, klavers en kruiden door te gaan zaaien in zijn percelen. Eens in de zoveel jaar zaait hij al door met BG3 en witte klaver. De resultaten hiervan zijn wisselend, afhankelijk van de weersomstandigheden na doorzaai. Om die reden zaait hij ook alleen door in de periode augustus/september.

Het doorzaaien met klavers en kruiden (vnl. smalle weegbree) kan een extra kwaliteitsimpuls geven. Echter is het doorzaaien van kruiden op veen niet altijd eenvoudig en succesvol. Omdat bijna alle percelen beweid worden zal rode klaver

landbouw

adviespool Fryslân

daarnaast niet lang standhouden. Tijdens het veldbezoek zagen we dat de percelen al vol met witte klaver zaten (zowel gezaaid als uit nature ontwikkeld). Het klaveraandeel in de percelen was dan ook al hoog. Het advies is om op dezelfde voet door te gaan. Doordat het zeer oud grasland met bijbehorend grassen en kruidenbestand en er geen kunstmest wordt gebruikt, zal de voederwaarde altijd lager zijn dan een intensief bemest ER perceel.

De beschikbaarheid van calcium voor opname voor het gewas op de percelen is over het algemeen vrij laag. Het magnesium gehalte daartegenover is zeer hoog. De bodemstructuur op de percelen wordt ook als slecht beoordeeld. Dit zou verbeterd kunnen worden door het toepassen van kalkgift met een langzaam werkende kalk.

Er is daarnaast nog winst is te behalen bij de ruwvoerwinning en opslag. Alle kuil wordt ingekuild op dezelfde bult. Dit betreft zowel de eerste snede als de laagwaardige kuil uit gemaaide weideresten en beheerland. Om de kwaliteit van de kuil in de kuilbult te verhogen zou je alleen de goede kwaliteit ruwvoer op deze bult moeten inkuilen. De mindere kuil in een aparte kuilbult of in balen. Op deze manier verhoog je de kwaliteit van de ene kuil, welke je dan volledig kan gebruiken voor de melkkoeien. De kwalitatief mindere kuil kan dan gebruikt worden voor de droge koeien en het jongvee.

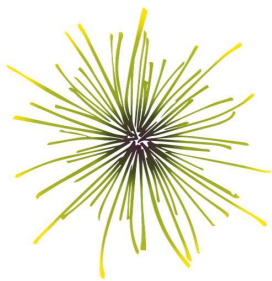
Het ANLb perceel met kruidenrijk grasland heeft een lage opbrengst en voederwaarde. Doordat het perceel ook vrij nat is zijn er op een aantal plekken haarden met een dominantie van geknikte vossenstaart en fioringras. Grassen met een lage opbrengst en voederwaarde. In plaats van opnieuw inzaaien zou je van deze beperking zou je gebruik kunnen maken door het perceel in te richten als greppelplasdras perceel. Dit levert een plus op voor de weidevogels.

Zijn er mogelijkheden om meer inkomsten te generen uit natuurinclusief boeren?

Er zijn twee routes om extra inkomsten te generen vanuit natuurinclusieve landbouw.

Dit kan via de zuivelmarkt gekoppeld aan de melkprijs en via het leveren van maatschappelijke diensten (koolstofvastligging, natuur- en landschapsbeheer, recreatie, etc.)

Omdat natuurinclusieve landbouw geen keurmerk is of gekoppeld is aan een certificeringssystematiek is het lastig om er een directe plus vanuit de markt aan te koppelen. Bij biologische landbouw (ook natuurinclusief) is er een duidelijke set van criteria waar je aan moet voldoen en welke gecertificeerd en geborgd is (SKAL). Dit is gekoppeld aan een hogere melkprijs voor biologische melk.

landbouw

adviespool Fryslân

Tot voor kort waren er voor boeren die gangbaar waren en veel inspanningen deden op het gebied van natuurinclusieve landbouw geen mogelijkheden om dit uit de markt te halen. Echter, in de afgelopen jaren zijn de mogelijkheden met o.a. de ontwikkeling van duurzaamheidsprogramma's als Planet Proof en Beter voor koe, boer en natuur (AH melk) en kleine zuivelverwerkers als Noordertrots en de Fryske toegenomen. Hieraan gekoppeld zit een set van duurzaamheidscriteria, als je daar als melkveehouder aan voldoet kun je een plus krijgen op de melkprijs variërend van 2-5 cent per liter.

Deze boer levert de melk aan FrieslandCampina. Ze kunnen niet meedoen aan Planet proof, omdat ze buiten het zoekgebied vallen. Op korte termijn liggen hier niet direct mogelijkheden.

De andere mogelijkheid is het verwaarden van maatschappelijke diensten. De boer doet al aan agrarisch natuur- en landschapsbeheer op 5 ha. Dit zou verder geoptimaliseerd kunnen worden door het aanleggen van een greppelplasdras.

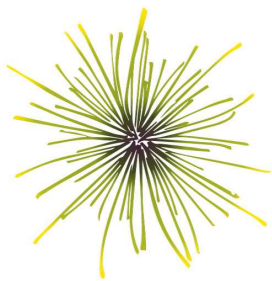
Daarnaast is het een mogelijkheid om maatregelen te treffen binnen het leefgebied natte dooradering (randenbeheer en ecologisch slootschonen). Ook het nieuwe GLB met bijbehorende eco-regelingen biedt mogelijkheden. Omdat het bedrijf op eigen initiatief al veel bezig met o.a. blijvend grasland, hoog waterpeil, gras-klaver zal op de eco-regelingen hoog gescoord worden.

Het bedrijf bevindt zich in veenweidegebied. Er is de mogelijkheid om op een areaal van ca. 20 ha het waterpeil met 40 cm te verhogen. Het bodemtype is koopveengrond op veenmosveen (hVs). Dit veentype is geschikt voor de methodiek Valuta voor Veen. Hierover zal contact worden opgenomen met de Friese Milieufederatie.

Ik boer natuurinclusief, is er ook een keurmerk voor natuurinclusief? Oftewel: wanneer kun je je als boer natuurinclusief noemen.

Er is geen keurmerk voor natuurinclusieve landbouw. Ook is er geen vastgestelde set van criteria waaraan je als boer moet voldoen. Het is een ontwikkelrichting waarbij bedrijven in meer of mindere mate natuurinclusief zijn (niveau 0- niveau 3). Dit kun je wel koppelen aan specifieke maatregelen die de mate van natuurinclusiviteit op het bedrijf bepalen (zie <https://www.livinglabfryslan.frl/poster/>).

Voor de definitie van natuurinclusieve landbouw zie <https://www.wur.nl/nl/Publicatie-details.htm?publicationId=publication-way-353233393137>).

landbouw

adviespool Fryslân

Deze maatregelen zouden in de toekomst wel verder gekwantificeerd kunnen worden om ook te kunnen dienen als voorwaarden voor beloningsystemen etc. (denk aan ontwikkelingen rondom Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's)).

Concrete adviezen voor de lezer:

- Er is geen keurmerk voor natuurinclusieve landbouw. Het is een ontwikkelrichting.
- Kijk op <https://www.livinglabfryslan.frl/poster/> voor specifieke maatregelen die de mate van natuurinclusiviteit op jouw inzichtelijk maken.
- Heb je wisselende kwaliteit in je grassnedes? Denk eens aan verschillende kuilbulten of kuilbalen om de beste kwaliteit zo efficiënt mogelijk in te zetten.
- Voor het verwaarden van natuurinclusieve inspanningen kun je kijken naar duurzaamheidsprogramma's als Planet Proof en Beter voor koe, boer en natuur (AH melk) en kleine zuivelverwerkers als Noordertrots en de Fryske. Hieraan gekoppeld zit een set van duurzaamheidscriteria, die je, als je daar als melkveehouder aan voldoet, een plus op de melkprijs variërend van 2-5 cent per liter kan opleveren.